

7 / 2009

INKERILÄISTEN VIESTI

TÄSSÄ NUMEROSSA:

Pääkirjoitus: Uutta tietoa	s. 3–4
Toivo Jääskeläinen 90 vuotta	s. 5
Tarvitaan apua tutkimustyön tekemiseen.....	s. 8
Matkan varrelta	s. 8–10
Internet-sivusto Luovutettukarjala.fi.....	s. 10–11
Muut lehdet	s. 11–12
Uutisia Inkeristä.....	s. 12–13
Tapahtumakalenteri	s. 14–15

**Kansikuva: Krysanteemi sinnittelee lokakuun yöpakkasista huolimatta.
Katri Einamo**

**Numero 8/2009 ilmestyy viikolla 52. Aineisto toimitukselle 23.11. mennessä.
Numero 1–2/2010 ilmestyy viikolla 5. Aineisto toimitukselle 7.1 mennessä.**

INKERILÄISTEN VIESTI

TOIMISTO

Lehden tilaukset ja osoitteenmuutokset,
jäsenmaksut ja tuotetilaukset ym.
Inkerikoti, Karjalatalo,
Käpylänkuja 1, 00610 Helsinki.

Huom! Numero vaihtunut.

Puh. 045 2612 342
ti klo 18.30–20, Annikki Kelo.
Sampo 800012-306364.
Nordea 101030-1085026.

ILMOITUKSET /€

1/1 sivu 250 €, ½ sivu 135 €, ¼ sivu 85 €
Kuulinilmoitukset 17 €
Kiitos- ym. ilmoitukset 10 €
Tilaushinta 2009
30 € kotimaahan ja Ruotsiin
muualle 36 €/v (360 kr/v)

PÄÄASIAMIEN RUOTSISSA

(Hoitaa lehden tilaukset): Viktor Aitman
Linbanev. 6, SE-438 35 Landvetter.
Puh 031-916 602, v_aitman@spray.se
Ruotsin Inkeri-liiton postisiirtotili 17 38 88-9

SIVISTYSSÄÄTIÖ

Hallituksen pj Toivo Iho
Bredantie 6 D 18, 02700 Kauniainen
puh. 050 505 2335
OP 578038-20031499

TOIMITUS

Päätoimittaja Toivo Iho
Toimitussihteeri Katri Einamo
Toimituksen osoite
Nummitie 30 A, 02730 Espoo,
puh. 040 740 0408 (ark. klo 9.00–17.00)
Internet <http://www.inkeriliitto.fi>
(Avataan myöhemmin ilmoitettavana
ajankohtana)
Sähköposti inkerinviesti@suomi24.fi

Painopaikka Vammalan Kirjapaino Oy,
Sastamala
Lehti ilmestyy kuudesti vuodessa.
Aineisto palautetaan vain erikseen
pyydettyäessä.

Julkaisija Suomen Inkeri-liitto ry.

Uutta tietoa

Toivo Iho

Suojelupoliisin historiaa käsittelevä teos *Ratakatu 12* ravistelee vakiintuneita käsityksiä. Se kertoo Suomessa korkealle noteeratun **Viktor Vladimirovin** toimineen KGB:n salamurhista vastanneen osaston päällikkönä, se nimeää monta suomalaista peitenimellä varustetuiksi neuvostoa-agenteiksi, ja se kertoo asioita, jotka saavat monien korvat kuumenemaan.

Myös inkeriläisten v. 1990 alkanut paluumuutto näyttäytyy nyt osittain uudessa valossa. Kun täällä olemme - ehkä sinisilmäisesti - otaksuneet, että aloite oli lähtöisin presidentti **Mauno Koivistosta**, *Ratakatu 12* kertoo, että aloite tuli Neuvostoliiton taholta, ensin SUPO:n päällikölle **Seppo Tiitisel**le ja sitten tältä Koivistolle. Näin **Kimmo Rentola** tuossa kirjassa kertoo:

”Inkeriläisten päästäminen Suomeen ja Suomen suhtautuminen Viron uuteen itsenäistymiseen ovat hienoja teemoja historian väitöskirjoille. Niitä odotellessa voidaan kirjata muutama hajahuomio.

Inkeriläisten maahanmuutto tuli esiin Tiitisen ja KGB:n Helsingin-päällikön **Feliks Karasevin** keskustelussa 2.6.1988. Suojelupoliisin päällikkö kysyi valtiojohdon kantaa. ”Jos ovat valmiita antamaan muuttoluvan, annetaan tulla”, vastasi presidentti Koivisto, ”vaikka olisi mittatappioitakin, ovathan suomalaisia.” Kysymyksessä näyttäisi siis olleen tarjous tai tunnustelu Neuvostoliiton puolelta. Sen motiiveista ei suomalaisilla ollut tarkkaa käsitystä. Koivisto pohdiskeli,

halusivatko venäläiset lähettää pois ei-toivottuja, niin kuin Kuuba rikollisiaan Yhdysvaltoihin. Tulkintaa tuki Neuvostoliiton työministerin myöhempi tokaisu kollegalleen **Matti Puhakalle**: ”Ottakaa satoja tuhansia Baltian maista!” Toinen motiivi saattoi olla kytkentä Neuvostoliiton haluamiin viisumihelpotuksiin Euroopan maiden kanssa. Koetettiin löytää ryhmiä, joiden avulla saataisiin päätä auki.

Konkreettisesti asia lähti etenemään loppusyksystä 1989, jolloin Viron inkerinsuomalaisten liiton puheenjohtaja kääntyi kirjeitse tasavallan presidentin sekä pää- ja ulkoministerin puoleen. Silloin päätettiin ryhtyä suosimaan inkeriläisiä viisumimenettelyssä; ulkoministeriön oikeudellinen osasto antoi edustustoille Moskovaan, Leningradiin ja Tallinnaan ohjeet, joissa korostettiin niiden omaa päätösvaltaa. Ongelmana oli, miten voitiin todeta Neuvostoliiton kansalaisen inkerinsuomalaisuus. Kaikilla ei ollut pape-reissaan kansallisuutena ”suomalainen”, koska aikoinaan se kannatti jättää mainitsematta, ja toisaalta sellaisen merkin-nän saattoi papereihinsa hankkia, jos oli yhteyksiä tai resursseja. Toisena ryhmänä Neuvostoliiton kansalaisista oli tarkoitus helpottaa virolaisten maahanpääsyä.

Tammikuun 1990 puolivälissä Koivisto linjasi: ”Ei värvätä, mutta ilmoitetaan venäläisille valmius ottaa niitä tänne.” Sana alkoi levitä, helmikuun viimeisellä viikolla saapui 30 inkeriläisten maahan-tulolupahakemusta. Maaliskuun lopulla

Tiitinen informoi asiasta Karasevia. Pian saatiin pelätä ryntäystä.

Samaan aikaan tuli vireille muitakin suuria muuttoliikkeitä. Neuvostoliiton juutalaisia ryhdyttiin aiempaa helpommin päästämään Israeliin, ja yhdeksi muuttoväyläksi valmisteltiin Suomea. Hanke oli jo pitkällä, kun Israel vetäytyi tämän väylän suosimisesta, koska ei taattu, ettei syntyisi hävikkiä, ts. juutalaisia pääsisi muihinkin maihin. Sikäli ratkaisu oli helpotus, että terroritekojen uhka samalla laantui. Koivisto mainitsi Tiitisellemme pariinkin otteeseen, että sopivimpia tulijoita Suomeen voisivat olla inkeriläiset, juutalaiset ja venäläiset, mutta kesällä 1990 Vainikkalaan alkoi ilmestyä aivan toisenlaisia tulokkaita, viisumittomia somaliryhmiä. Tällaisia tarkoittamattomia ja odottamattomia sivuseurauksia historian prosessit ovat usein tuottaneet. Siinä kolmas väitöskirjan aihe, somalien tulo Suomeen.” Näin siis Kimmo Rentola.

Koiviston päätös on syntynyt aikana, jolloin NKP:n pääsihteerinä vielä oli **Mikhail Gorbatsov**, ja Neuvostoliitto oli siis edelleen olemassa, vaikka vetelikin viimeisiään. **Boris Jeltsinistä** taas tuli Venäjän presidentti muutaman kuukauden

kuluttua siitä, kun Koivisto esitti paluumuuttokutsun.

Koska Neuvostoliitto yhä oli olemassa, paluumuutto-oikeutta ei voitu rajata vain niihin inkerinsuomalaisiin jälkeläisiin, jotka sotavuosina olivat siirtyneet Suomeen ja joutuneet sitten onnettomasti palautetuiksi.

Tarkka tieto kaikesta tapahtuneesta lieinee Koiviston ja Tiitisen ohella silloisella ulkoministeri **Paasiolla** sekä Tiitisen seuraajalla **Eero Kekomäellä**, joka *Ratakattu 12* -teoksen mukaan ulkoministeriön oikeudellisesta toimistosta käsin oli mukana Neuvostoliiton hajoamisprosessiin liittyneissä asioissa, etenkin inkeriläisten paluumuuton tulkintakysymyksissä.

Vuoden vaihteen tienoilla on kulunut 65 vuotta siitä, kun noin 50 000 inkerinsuomalaista palautettiin Suomen itärajan yli **Stalinin** hallinnon hoteisiin. **Toivo Flinkin** tutkimustyö jatkuu. Ne, jotka näitä asioita miettivät, saavat nyt presidentti Koiviston päätöksen motiivien ohella alkaa pohtia Venäjän vuosien 1988–90 aikaisen hallinnon motiiveja. Hyvän lähtökohdan antaa *Ratakattu 12*; teos, jonka ensi painos myytiin päivässä loppuun. ①

Kokouskutsu

Suomen Inkeri-liitto ry:n sääntömääräinen syyskokous pidetään

marraskuun 22. päivänä 2009
klo 14.00

Karjalatalolla Inkerikodissa
Käpylänkuja 1, 00610 HELSINKI

Käsitellään säännöissä
syyskokoukselle määrättyt asiat.

Hallitus

Toivo Jääskeläinen 90 vuotta

Juhani Jääskeläinen

Toivo Jääskeläisen 90-vuotispäiviltä Boråsissa 22.8.2009. Vas. Toivon Mirja-tytär ja keskellä tämän tytär Åsa. Lauantaipäivän vieraina olivat mm. Jussi Jänis, Inkeri Peterson, Ilmari Rinne, Anna Ruotsi ja Suomesta Juhani Jääskeläinen.

Inkerinsuomalaisten suuresti kunnioittama, voisi sanoa legendaarinen Toivo Jääskeläinen täytti 90 vuotta 24. elokuuta 2009 Boråsissa Ruotsissa. Tämä ikä on jo sellaisenaan ihmeellinen saavutus: Toivon 12 sisaruksesta kaikki muut paitsi hän ja **Hilma**-sisko kuolivat lapsina, Toivo on selvinnyt hengissä isorokosta, malariasista ja kahdesta eri syöpälajista, karkotuksesta Kazakstaniin, taisteluista ”kolmen maan puolesta kolmea maata vastaan”, puna-armeijalaisena haavoittuttuaan konepistoolin luodista, Suomen armeijassa antauduttuaan vangiksi ja taisteltuaan vielä saksalaisia vastaan Lapin sodassa. Ja vielä sodan jälkeen: Puoli vuorokautta aikaisemmin saatu varoitus pelasti hänet

kuolemantuomiolta, kun entisiä sotavankkeja oltiin pidättämässä ja lähettämässä takaisin Neuvostoliittoon.

Toivo Antinpoika Jääskeläinen syntyi Inkerissä Keltton Vanhassa kylässä 1919. Hän on ainoa elossa oleva silminnäkijä, kun 1931 Toivon ollessa 12-vuotias inkeriläiset talonpojat kirjoittivat Toivon kotona adressin, jossa kerrottiin inkerinsuomalaisten vainoista ja vedottiin Suomen hallitukseen. Kaikki allekirjoittajat vangittiin, kun eräs myöhemmin saarnaajana toiminut mies kavalsi kirjoittajat. Koska Toivon **Antti**-isä oli ollut keskeinen henkilö adressin teossa, hän sai aluksi kuolemantuomion, joka sitten muutettiin 10 vuodeksi vankeutta. Vangitsemi-

sen jälkeen ei Toivo enää koskaan nähnyt isäänsä.

Viisitoistavuotias Toivo karkotettiin äidin ja siskon kanssa 1935 Kazakstaniin Pahta Aralin pumpuliviljelyksille tuhansien muiden joukkoon. Junavaunujen ulkolaitaan oli kirjoitettu ”Vapaaehtoisia siirtolaisia”. Parin vuoden kuluttua Toivo sairastui malariaan ja lääkärin mukaan ainoa keino selvitä hengissä oli vaihtaa ilmanalaa. Eräänä iltana yhdessä kahden muun pojan ja yhden tytön kanssa karattiin leiristä ja jännittävän salamatkustajina junassa tehdyn 2 000 kilometrin matkan jälkeen Toivo pääsi kotiseudulleen Kelttoon. Täällä hän piileskeli melkein vuoden. Pari kertaa joutui Toivo pidätyksi, toisella kertaa oman kylän pojat repivät rautatangot pidätysseinän ikkunasista, toisella kertaa Toivo pääsi pimeyden turvin pakenemaan, vaikka GPU:n mies ampui pistoolilla perään. Piileskely loppui kun uuden lain mukaan ”lapset eivät olleet vastuussa vanhempien rikoksista”. Toivo sai passin.

Syksyllä 1941 haavoittui puna-armeijalainen Toivo suomalaisen kaukopartion ampumasta konepistoolisarjasta ja hänet vietiin lentokoneella Petroskoihin sairaalaan. Syyskuun kahdeksantena päivänä oli Toivo juoksuhaudassa Niiniselän kylän mäessä Säämäjärven ja Suojujoen välissä ja päätti antautua vangiksi. ”Vangiksi jäämisessä on suuri riski, hermostunut mies ampuu heti”. Kaikki sujui kuitenkin hyvin. Samana iltana Toivo tapasi yllättäen serkkunsa **Juhani Jääskeläisen**, joka toimi hänet vanginneen JR 50:n pataljoonanpastorina. Serkun suosituksesta Toivo otettiin Suomen armeijaan.

Sodan jälkeen Toivon ollessa rakennustöissä Heinolassa, kysyi työmaapoliisi **Mattila** Toivolta: ”Tietääkö Jääskeläinen, että teillä on ilmainen matka Venäjälle?” Tästä Toivo arvasi, että häntä uhkaa van-

gitseminen ja kuolemantuomio Neuvostoliitossa. Samana iltana Toivo lähti.

Lähes 40 vuotta myöhemmin Toivo tapasi Mattilan ja kysyi: ”Vieläkö matkalippu on Venäjälle ilmainen?” Mattila kertoi, että paikallinen nimismies oli soittanut ja kertonut, että työmaalla on kaksi Valpon listalla olevaa inkeriläistä poikaa, jotka piti pidättää. Hän oli päättänyt antaa Toivolle ennakkovaroituksen. Aamulla olivatkin poliisit tulleet pidättämään Toivoa. Kahden muun inkeriläispojan kanssa Toivo matkusti Tornioon. Kolmikko oli vähällä kävellä suoraan poliisiin syliin, mutta eräs paikkakuntalainen varoitti heitä ja suostui maksua vastaan opastamaan rajan yli. Iltahämärissä 12. elokuuta 1946 soudettiin Torniojoen yli Ruotsin puolelle.

Ruotsissa Toivo pääsi muutaman viikon kuluttua kutomotehtaalle Boråsiin, sitten pumpulitehtaalle Alingsåsiin, myöhemmin jälleen kutomolle Boråsiin. Työura oli aikoinaan alkanut pumpuliviljelyksillä Kazakstanissa ja päättyi kutomon työnjohtajana. ”Aika omissa vaatteissa, saap´ sanno.”

Toivo meni 1947 naimisiin **Sanna Vaasselin** kanssa. Sanna oli kotoisin Keltton Nevan rannan Maslovan kylästä. Hän oli joutunut Leningradin blokadiin, paennut jäätyneen Nevajoen yli saksalaisten puolelle seitsemän muun kanssa, joista vain hän ja **Anna Roihka** (myöh. Ruotsi) jäivät henkiin. Sanna siirtyi Suomeen ja pakeni pikkuveneellä myrskyisen Pohjanlahden yli Ruotsiin. Toivolle ja Sannalle syntyi kaksi lasta, **Arvo Antero** ja **Mirja Inkeri**.

Ruotsin kansalaisuuden Toivo sai 1953. ”Se antoi turvallisuuden tunteen, ettei Ruotsi luovuta omia kansalaisiaan”. Passin turvin rohkeni Toivo käydä Suomessa ensimmäisen kerran 1957 rovasti **Laurikkalan** hautajaisissa. Hil-

Toivo Jääskeläinen lomalla Suomen armeijasta Koski Hl. Melkkalassa kesällä 1943. Hänen serkkunsa Juhani Jääskeläinen oli tähän aikaan sotilaspastorina Länsi-Inkerissä saksalaisten valtaamalla alueella. Kuvassa keskellä Juhani Jääskeläisen Linnea-vaimo ja lapset Esko, Inkeri ja tämän artikkelin kirjoittaja Juhani. Vasemmalla inkeriläistytty Galina Liukkonen, joka myöhemmin lähti takaisin Neuvostoliittoon, eikä hänestä sen jälkeen kuultu mitään. Kartanon töihin osallistunutta venäläistä sotavankia Alekseita pidettiin takana olevassa hirsirakennuksessa.

ma-siskonsa Toivo tapasi 45 vuoden eron jälkeen 1982. Venäjälle Toivo uskalsi mennä 1990 Inkerin Tuuterin kesäjuhille. Tämän matkan jälkeen hän on tehnyt useita matkoja Inkeriin, esim. Ruotsin inkeriläisten edustajana Kelton kirkon vihkiäisissä. Toivo oli myös mukana viemässä avustustarvikkeita Petroskoihin.

Toivo Jääskeläinen valittiin Inkerin Keskusliiton puheenjohtajaksi 1960. Hän toi esille ajatuksen inkerinsuomalaisten muistomerkistä. Tällainen onkin pystytetty Örebrohun. Hän on Inkerin liiton kunniajäsen.

Toivo on toiminut monella tavalla inkerinsuomalaisten identiteetin tukijana ja yhteyksien luojana. Hyvämuistisena, tietorikkaana ja hyvänä kertojana häntä on käytetty lähteenä monissa julkaisuissa. Ensimmäisen kerran Toivo kertoi pako-tarinansa **Kaarlo Kurkon** 1943 toimitta-

massa kirjassa. Toivosta kerrotaan myös **Tyine Martikaisen** kirjassa *Stalinin vai-not, Toivo ja Sanna Jääskeläinen – Inkerinsuomalaiset selviytyjät*. Hän oli keskeisenä henkilönä toimitettaessa Ruotsin inkerinsuomalaisten historiateosta ja kirjaa *50-vuotismuisto kirkon kohtalosta Inkerissä*.

Toivoa haastateltiin runsaasti äskettäin esitetyssä viisiosaisessa inkerinsuomalaisia käsitelleessä TV-ohjelmassa.

Suomen armeijassa palvelleena Toivolla on suomalaisen sotaveteraanin oikeudet. Hän on käynyt tällä vuosikymmenellä Suomessa veteraanikuntoutuksessa säännöllisesti kerran vuodessa. Inkerinsuomalaisten kesäjuhilla Suomessa Toivo on tuttu näky, joskin monet valittavat, ettei hänen kanssaan pääse juttelemaan, kun tämän ympärillä on aina iso joukko muita inkerinsuomalaisia. ①

Tarvitaan apua tutkimustyön tekemiseen

Viktor Husu

Arvoisat Inkeriläisten Viesti – lehden lukijat. Olen tekemässä tutkimustyötä inkerinsuomalaisten historian vaiheista 1920–30-luvuilla. Tutkimuksen kohteena on mm. Leningradissa ilmestynyt *Vapaus*-lehti, joka oli bolshevikkipuolueen Leningradin aluekomitean suomenkielisen äänenkannattajana. Lehden pitkäaikaisena avustajana oli **Mikko Kaasolainen**, joka syntyi vuonna 1884 Toksovon piirissä ja toimi vuonna 1935 eestiläis-suomalaisen opettajaopiston johtajana.

Vuonna 1935 Mikko Kaasolainen erotettiin puolueesta ja vangittiin 3.7.1937 (Neuvostoliiton kriminaaliasiakirjoissa: Kasolainen M.A.). Ns. ”dvoikan” eli NKVD:n ja syyttäjälaitoksen päätöksellä hänet 10.11.1937 tuomittiin ”nationalistina” ammuttavaksi, mikä tuomio pantiin täytäntöön 15.11.1937. Leningradin

sotilaspiirin sotatuomioistuimen päätöksellä Kasolainen M.A. rehabilitoitiin 4.11.1957.

Venäjän lainsäädännön mukaan tutkija voi päästä tutustumaan rikosoikeudellisiin asiakirjoihin ainoastaan kuolemaantuomitun perillisten asianmukaisesti laaditun kirjallisen suostumuksen perusteella.

Jos Inkeriläisten Viestin lukijoiden joukossa on M.A. Kaasolaisen jälkeläisiä, pyydän heitä ystävällisesti ottaamaan yhteyttä minuun osoitteella Viktor Husu, Solkikatu 11 C 39, 33710 Tampere. Muussa tapauksessa pyydän lehden lukijoita ilmoittamaan minulle, jos he tuntevat Mikko Kaasolaisen jälkeläisiä tai tietävät heistä jotakin.

Tutkimustyön kannalta asia on erittäin tärkeä. Kiitos.

Matkan varrelta – Inkerinsuomalaisen muistelmia

Sodanaikainen Inkeri

Reino Jaakkimainen

Lyysmäki – kolea, masentava paikka

Olen varma, että Lyysmäen kylä näytti tavallisina aikoina komealta sekä asukkaaitensa että vierailijoitten mielestä, mutta tuona kylmänä varhaistammikuun päivänä 1942 se näytti minusta masentavalta. Autiot pellot ympäröivät kummankin puolen kylätietä olleet kylätalot. Ei ollut puita tai pensaita rikkomassa maiseman yksitoikkoisuutta. Tuuli sai riehua va-

paasti ilman vastarintaa. Lyysmäelle oli Ronolasta vain puolisen kilometriä pellon poikki, mutta teitä kulkien matkaa kertyi siinä parin kilometrin verran. Kaukainen sukulainen lupasi päästää meidät asumaan heille. Hän, talon omistaja, keski-ikäinen nainen, eli talossa sisarensa kanssa. Saavuimme lainattujen, käsin vedettävien kelkkojen kanssa, äiti taluttaen Vaapukkaa ja Tusjka juoksennellen ympärillämme.

Ei kestänyt kauankaan kun keksimme

*Jatkoa
Inkeriläisten
Viestissä 11/2007
aloitetuille
muistelmille.*

minkä kirouksen alla ihmiset tässä kylässä elivät. Syy siihen oli, ettei kylään ollut sijoitettu pysyvästi saksalaisia. Melkein joka päivä kolonna saksalaisia tukijoukkoja ajoi hevostavutilla tai reissä kylätien läpi käyden talosta taloon ryöstäen mitä halusivat, mumisten 'partisan, partisan'. Jos he eivät olisi olleet ryöstäjiä, olisi heitä melkein käynyt sääliksi. Useat olivat pelkissä kesäpukimissa, jaloissaan kömpelöt isot raskaat möhkälekgät, tai solmitut löysät olkijalkineet kenkien tai saappaiden päällä.

Meitä oli heti tullessamme neuvottu piilottamaan vehnänjyvät ompelemalla ne sänkytjän sisään. Se onnistui, vaikka huomasimme myöhemmin, että omistajan sisar teki patjaansa pienen reiän minä läpi hän otti ja söi jyviä.

Eräänä päivänä yksi 'partisaanijahtaja' huomasi isän pomppatakin, sen saman mikä tuotti isälle ja meille muille paljon vaivaa Kokkolassa. Hän halusi ottaa sen. Isä kuitenkin piti puoliaan eikä antanut takkia saksalaiselle. Katselin hermostuneena aikoiko sotilas nostaa kiväärinsä, missä tapauksessa aion astua väliin ja pyytää isää antamaan takkinsa. sillä olihan tässä kysymys hänen hengestään. Kuullessaan sen myöhemmin isä suuttui. "Parempi tulla ammutuksi kuin palella kuoliaaksi", ärjäisi isä minulle. (Pian näimme, ettei pelkoni ollut ihan tuulesta temmattua.)

Lyysmäellä eläminen oli meille pojille, varsinkin Matille ja minulle, tylsää. Olimme tottuneet liikkumaan kylässä tutkien ja tarkastellen milloin mitäkin. Pysyminen ahtaissa tiloissa talon sisällä oli pelkkää kidutusta. Sitten keksimme, luulimme, salakielen. Lisäämällä kolme tai neljä samaa kirjainta sanojen tavujen väliin teki puheen mielestämme salaperäiseksi. Jollei keskittynyt kuulemaansa puhe kuulosti mongerrukselta. Opimme puhumaan nopeasti ja kaikki meni hyvin. Eräänä päivänä sanoin yhdistelmän mistä tulikin oikein ruma sana. Lausuin sen ennen kuin huomasinkaan. Kotonamme eivät lapset

koskaan käyttäneet siivotonta kieltä. Häpesin, ja siihen se lysti sitten loppuikin, vaikkei kukaan minua nuhdellutkaan. Eihän se puhe pysynyt salaisena muillekaan, ja siksi toiseksi, mitä salaisuuksia meillä pikkupojilla mahtoikaan sitten olla?

Tusjkalla oli tapana jo kotona kuullessaan liikettä ulkona juosta portin alta kylätielle ja haukkua vimmatusti näyttäkseen meille kuinka hyvä vahtikoira oli. Eräänä päivänä suurimmat siihen asti näkemäni hevoset vetivät vankkureita tietä pitkin. Tusjka, tapansa mukaan, ilmestyi portin alta haukkumaan. Saksalainen kahmaisi kiväärinsä ja ampui Tusjkan suuntaan. Koira juoksi takaisin kujaan vapisten ja vinkuen peloissaan, kaivautui syvälle olkikasan sisään ja oli hiljaa.

Matti meni ulos talosta ja seiso talon edessä, tieojasta talon puolella. Hevosena ajaja katsoi nyt Mattia, nosti ruoskansa ja huusi: "Russ,Russ". Matti, tietämättä mitä oli tapahtunut, huusi takaisin: "Finn, Finn". Ajaja laski ruoskansa ja jatkoi ajoaan. Kesti pitkään ennen kuin Tusjka-poloinen rauhoittui.

Ruokatilanteemme kääntyi taas vakavaksi, ja meidän tarvitsi hakea jäljelle jääneet perunat Kurkelan piilohaudasta. Meillä ei ollut mitään käsitystä saksalaisten rintamavaihdosta jotta olisimme tienneet milloin heitä ei olisi kylässä. Täytyi vain luottaa onneen. Oli hyvin mahdollista että menettäisimme osan ja jopa kaikki perunamme heille. Taas isä lainasi hevosen ja reen Ronolasta, ja me – isä, äiti ja tällä kertaa minä – ajoimme vähäisen lumen peittämän pellon yli noin kuuden kilometrin matkan Lyysmäeltä Kurkelaan.

Kaivoimme nopeasti kuopan auki ja ryhdyimme täyttämään säkkejä perunoilla. Onneksemme ehdimme nostaa suurimman osan niistä rekeen ennen kuin saksalaiset talossamme huomasivat meidät. Kuumeisesti työskennellen äiti ja minä saimme viimeisetkin perunat rekeen ja sillä aikaa isä sai hevosen liikkeelle.

Silloin tapahtui onnettomuus. Kun he-

vonen luiskahti, se teki äkkinäisen liikkeen ja katkaisi reen vasemman aisan. Kaksi pitkällä muita edellä juossutta sotilasta tavoittivat meidät. Yksi kahmaksi säkkien päällä lojuneen äidin ja heitti hänet lumeen kuin räsynuken. Sen nähdessäni raivostuin villisti, kovemmin kuin koskaan elämässäni. Juoksin kädet nyrkissä saksalaisen kimppuun. Halusin lyödä tuota miestä vaikka henkeni uhalla. Aliravittu 14-vuotias poika ei pysty tappelemaan isoa miestä vastaan, joten sotilas vain naurahti heittäessään minut äidin viereen lumeen.

He täyttivät kypäränsä ja kääntyivät pois. Muiden saksalaisten lähestyessä isä kiskaisi housunsa vyön ja kiersi sen nopeasti aisan päiden ympäri. Pidellen aisaa ja housuja käsissään hän sai jotenkin hevosen juoksemaan. Saksalaiset eivät juosseet pitkälle perässä. Rauhoituin sen verran, että mieleeni välähti: ”Jos ne oikein olisivat tahtoneet, kyllä he olisivat saaneet meidät kiinni.” Oliko mahdollista etteivät he niin pahoja olleetkaan? Tämä

jälkijoukkohan näki meidän ”vastarinnastamme” kuinka epätoivoisia me olimme.

Vuosikymmenien jälkeenkin saan tästä tapahtumasta mielikuvan silmiini. Se, että koin niin järjettömän vihapuuksan, yllätti ja ihmetytti itseänikin.

Lyysmäen kylätien toisella puolella, muutama talo meistä, asui vanha paris-kunta, joilla oli minun ikäiseni ja kokoi-seni komea vaaleatukkainen poika, jota he palvoivat. Me opimme tuntemaan heidät, koska heillä oli kylän ainoa käsin väännettävä jauhinmylly ja me tarvitsimme sitä jauhaaksemme vehnänyvämme. Vanhanaikaiset myllykivet tekivät tehtävänsä, ja sopimuksen mukaan me maksoimme jättämällä ylimmäisen kiven syöttöreiän täyteen jyviä.

He olivat hyvin ystävällisiä, miellyttäviä ihmisiä ja tämä heidän ainoa poikansa oli heidän silmäteränsä. Matti ja minä tulimme pojan ystäviksi ja vierailimme usein toistemme luona.

Muistelmat jatkuvat seuraavassa numerossa.

Internet-sivusto Luovutettukarjala.fi

Seppo Rapo

www.luovutettukarjala.fi

Luovutettua Karjalaa esittelevä internet-sivusto syntyi yli 10 vuotta sitten paikkaamaan internetissä olevaa Karjala-tietouden aukkoa. Tänä päivänä sivusto tarjoaa laajan tietopaketin luovutetun Karjalan historiasta. Sivustolla esitellään kaikki luovutetun Karjalan pitäjät, kaupungit ja kauppalat kartoin, tekstein ja huomattavalta osilta myös kuvin. Tänä päivänä luovutettukarjala.fi -sivusto tarjoaa netin käyttäjälle ja surffaajalle monipuolista palvelua, joista ohessa muutamia esimerkkejä.

Karjala-tietosanakirja

Jo yli 90 käyttäjää on rekisteröitynyt kirjoittamaan tietosanakirjaa. Karjala-tieto-

sanakirja rakentuu tällä tavoin kirjoittajien toimesta artikkeli artikkelilta. Kuka tahansa asiasta kiinnostunut ja luovutetusta Karjalasta jotain tietävä voi ryhtyä kirjoittamaan Karjala-tietosanakirjaa. Kovin suuria atk-taitoja ei tarvita. Jos osaa käyttää nettiä, osaa varmasti myös kirjoittaa artikkeleita Karjala-tietosanakirjaan. Mitä sitten Karjala-tietosanakirjaan voi kirjoittaa? Hyvänä esimerkkinä olkoon vaikka hiljakkoin erään nimimerkin kirjoittama Antrean kirkon historia. Karjala-tietosanakirjaa voit opetella kirjoittamaan esim. täydentämällä Luovutetun Karjalan aikajanaa.

Tuleha siekin mukaan yhteisiin talkoisiin, että saisimme rakennettua Karjala-tietosanakirjaa eteenpäin tulevien sukupolvien käyttöön!

Karjala-keskustelu

Karjala-keskustelupalstalla voit käydä ajankohtaista keskustelua Karjalasta. Palstalla voit myös kysyä ja saada vastauksia Karjala-aiheisiin kysymyksiin.

Kotiseutumatkat kuvina

Sivuston palveluna on mahdollisuus tallentaa kuvagalleriaan kuvia kotiseutumatkailta. Kuvagalleriaan on kertynyt jo yli 1 200 kuvaa kotiseutumatkailta ja lisää kuvasatoa odotetaan menneen kesän kotiseutumatkailta.

Mummon ja ukon vanhat valokuvat Karjalasta

Tänne voi tallentaa omia ja suvun vanhoja kuvia luovutetusta Karjalasta.

Aikamatka luovutettuun Karjalaan

Vanhoja valokuvia luovutetusta Karjalasta, pitäjittäin ja aihealueittain jaoteltuna.

Luovutettukarjala.fi-sivusto on osa suomalaisten Karjala-muistia

Sivusto on osa suomalaisten Karjala-muistia. Tule sinäkin rohkeasti mukaan

käyttämään ja tuottamaan sivuston palveluja ja siten kasvattamaan suomalaisen Karjala-muistia.

Ohjeita saatavilla

Sivustolta löydät ohjeet palveluiden käytöstä. Mikäli tarvitset lisätietoa tai apua, voit kysyä allekirjoittaneelta. Yhteystietoni löytyvät myös sivustolta.

10 vuotta

Luovutettukarjala.fi -sivusto julkaistiin 30.11.1999 ja sivusto täyttää vuonna 2009 jo 10 vuotta. Aika on lyhyt, mutta internetmaailmassa se on pitkä. Sivusto on yksi vanhimmista Karjala-aiheisista internet-sivustoista. Kaikki sivuston palvelut ovat ilmaisia. Sivulla on vierailtu jo yli miljoona käyntikertaa sen olemassaolon aikana. Käyhän siekin!

Karjalaisin terveisin!

Sivuston toteuttaja: Seppo Rapo
koti: 040 520 5000 tai työ: 050 3341944
seppo.rapo@luovutettukarjala.fi

MUUT LEHDET

Toivo Iho

Kanava-lehden numerossa 7/2009 **Timo Vihavainen** analysoi naapurimaamme viimeaikaista kehitystä. Lähtökohtanaan **Alexander Yanovin** jo 1978 julkaisema Venäjän uusoikeistoa koskeva teos prof. Vihavainen käsittelee **Jeltsinin** kautta mm. näin: ”Jeltsinin johdolla suoritettu liberalisoiminen johti tosin melkoiseen kaaokseen ja ennenkuulumattomaan kansallisomaisuuden varastamiseen, mutta pogromeja, yhtä vähän kuin nälkäisten joukkojen marssia rajan yli länteen ei suinkaan tapahtunut.”

Vihavainen jatkaa: ”Mutta Jeltsinin päivistä on kulunut aikaa. Nyt, 2000-luvun ensi vuosikymmenen lopulla vain pieni vähemmistö venäläisistä pitää Jeltsinin elämäntyötä maalle hyödyllisenä. Ylivoimainen enemmistö näkee hänet ennen muuta tuhoajana. Sen sijaan **Putin...** on tavattoman suosittu.”

Timo Vihavainen jatkaa: ”Putinin suosioon on hyviä syitä ja ennen muuta niihin tietysti kuuluu se romahtaneen talouden nouseminen jaloilleen, mikä tapahtui hänen virkakaudellaan. Myös Venäjän

kansainvälisen arvovallan kohoaminen on ollut suuresti venäläisten mieleen ja monet uskovat Venäjän jo olevan jälleen supervaltta tai ainakin pian sellaiseksi tulossa. Viimeiseksi, mutta ei suinkaan vähäisimpänä, hallituksen vahvuus sinänsä miellyttää venäläisiä.”

Ja edelleen: ”Venäläiset ovat kuitenkin tottuneet ajatukseen, että keskusvallan on oltava vahva ja häikäilemätön. Vain täten voidaan saavuttaa suuria menestyksiä, kuten tapahtui Stalinin aikana.

Sen sijaan ”demokratia” herättää venäläisissä sekavia tunteita. Vaikka sen hedelmiä arvostetaan, ei itse demokratian elimiin ja instituutioihin tunneta kiinnostusta eikä niitä kunnioiteta lainkaan. 1990-luvulla tapahtunut kansallisuusomaisuuden varastaminen meni ”demokraattien” tiliin ja tämän rötöksen varjo leimaa yhä koko käsitettä. Levada-keskuksen tutkimuksen mukaan v. 2008 venäläisistä 60 % katsoi, että ”demokratia” merkitsi ennen muuta korkeaa elintaso.

Vain 8 % katsoi, että se edellytti mielipiteiden pluralismia ja joukkoviestimien pysymistä valtion totaalisen kontrollin ulkopuolella.

Se, että Putin on kaventanut ”demokraattisten” instituutioiden valtaa ja keskittänyt sitä omiin käsiinsä, ei näytä Venäjällä juuri häirinneen kansan suurta enemmistöä. Selkeästi ”demokraattisten” tunnusten alla esiintyvien puolueiden menestys on vaaleissa vähentynyt vuosi vuodelta ja mielipidemittaukset vahvistavat, että suuntaus on todellinen eikä manipuloitu.

Vaikka venäläiset uskovat vahvaan johtajaan, se ei tarkoita, että he eivät arvostaisi oikeusvaltiota ja kansalaisvapauksia. Niiden toteutumista pidetään kuitenkin varsin epärealistisina ja erityisesti sananvapauden kannalta jopa enemmistö kannattaa ainakin jonkinlaisia rajoituksia. Vahvassa presidentissä nähdään myös oikeuksien ja vapauksien toteutumisen paras turva.”

UUTISIA INKERISTÄ

Wladimir Kokko

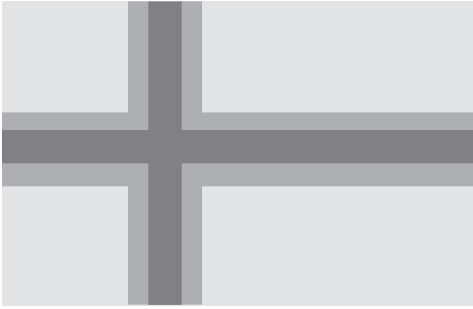
Ajankohtaista inkeriläistä

Uutiskolumnistin kannanotto

Inkerinsuomalaisten lippu kieltoon Venäjällä?

Lippu, jota kaikki inkerinsuomalaiset pitävät omanaan, täyttää 90 vuotta. Se siunattiin viralliseen käyttöön 8. syyskuuta 1919 Kirjasalossa. Kaksikymmentä vuotta sitten lippu palasi takaisin Inkeriin, kun se nostettiin salkoon Inkerin

Liiton pitämällä laskiaisjuhlilla kevättalvella 1989. Siitä ajasta alkaen olemme vapaasti käyttäneet Inkerin lippua kaikissa tilaisuuksissa. Meille on kuitenkin ehkä tulossa ongelmia lipun käyttämisen suhteen.

8. syyskuuta 1919 on lippumme syntymäpäivä.

Venäjän duuma on hyväksynyt lain, joka julistaa kaikki ristiliput ääriliikesymboleiksi! Duuman mukaan ristilippujen käyttö voi aiheuttaa ääriliiketoiminnan syytteitä ja ankaran vankeustuomion, koska koko maailma taistelee terrorismia ja ekstremismia vastaan.

Venäjä taistelee ääriliikkeitä vastaan oudolla tavalla. Syyskuun 11. päivänä 2001 tapahtuneiden New Yorkin lentokoneiskujen jälkeen presidentti **Putin** ilmoitti Venäjän kansalaisille, että vastustaaksemme ääriliikkeitä kuvernöörejä ei enää valita, vaan heistä päätetään Moskovassa. Sitten laadittiin kiellettyjen kirjojen listat, nyt yritetään asettaa kieltoon ristiliput...

Uhriksi voi joutua näin ollen ei ainoastaan Inkerin lippu, vaan myös Stavropolin alueen lippu (valkoinen risti keltaisessa kentässä), kaikki Venäjän armeijan liput (jotka nykyään ovat ristilippuja), Venäjän sotalaivaston Pyhän **Andreuksen** lippu ja jopa Punaisen Ristin lippu.

Kaikessa viisaudessaan duuma osaa tehdä mitä ihmeellisimpiä päätöksiä. Muistattekko lain, joka pakotti Venäjän kantakansat käyttämään kyriliikkaa omissa kielissään. Tämä laki on voimassa, muttei vaikuttanut millään tavalla Pet-

roskoissa ilmestyvään karjalais-, suomalais- ja vepsäläislehdistöön. Nuo tyhmit, vähälukuiset kansat jatkavat latinalaisten kirjaimien käyttöä.

Vitsin mukaan Venäjän lakien tuimuus korvataan niiden toimeenpanon tarpeettomuudella. Siihen maan kansalainen voi aina panna toivonsa.

Ristilippulaki ei ole vielä astunut voimaan, vielä tarvitaan presidentin allekirjoitus ja julkaisu jossakin virallisessa lehdessä. Mutta jos laki tulee voimaan, mitä tehdään kun Pohjoismaiden valtionpäämiehet tulevat käymään Venäjällä?

Laki astui voimaan Venäjällä 21. syyskuuta.

Kirja inkeroisista saatavana

Venäjän tiedeakatemian kustantama kirjasarja Leningradin alueen kantakansoista on saanut jatkoa. Inkerinsuomalaisista kertovaa kirjaa seuraa perusteellinen teos inkeroisista. Uuden kirjan nimi on *Izhora* (Inkeroisikansa).

248-sivuisen kirjan tekijä on tiedeakatemian etnografisen tutkimuslaitoksen tutkija **Olga Konkova**. ①

Ilmoittajille

Niitä järjestöjä, jotka ilmoittavat tulevista tilaisuuksistaan lehdesämme, ja jotka lähettävät aineiston lehdelle sähköpostina, kehoitetaan vaatimaan lukukuittaus. Näin vältetään kiistat siitä, onko aineisto toimitettu ajoissa vai ei.

Turun seudun Inkeri-seuran tapahtumia

Bessedat-hetket jatkuvat *Palvelupisteessä* joka kuukauden 1. ja 3. perjantai kello 13.00 Irma Kapasen vetäminä. Tervetuloa viettämään teehetkeä vapaan keskustelun merkeissä.

Hallitus kokoontuu joka kuukauden ensimmäisenä maanantaina kello 16.30 *Palvelupisteessä*, Uudenmaankatu 1. Jos teillä on asioita, joita haluaisitte hallituksen käsittelevän, ottakaa yhteyttä hallituksen jäseniin tai Palvelupisteeseen.

Hyvinkään Inkeri-kerhon tapahtumia

Hyvinkään Inkeri-kerho ry. kokoontuu seurakunnan aulakahviossa *Hämeenkatu 16* kuukauden 1. sunnuntai kello 14.00.

1.11.2009 klo 14.00 kerhoomme saapuu vieraaksi Vantaalta Tarja Nieminen, joka on vuosien ajan järjestänyt Toksovan lapsille leirejä.

5.12.2009 klo 14.00 joulujuhlamme on seurakunnan ruokasalissa perinteiseen tapaan. Kaikille jäsenmaksun maksaneille jouluateria on maksuton. Muista mahdollisista tilaisuuksista kerrotaan Aamupostissa ja Vartissa seurapalstoilla.

Tiedustelut Irja Pelkonen, inkerikerho@gmail.com tai puh. 040 550 5712.

Lahden seudun Inkeri-kerhon tapahtumia

Kokoontumiset joka kuukauden toisena maanantaina *Lutherinkirkossa, kirkon kahviossa.*

9.11.2009 kokous *Lutherinkirkossa* klo 15.00

13.12.2009 joulumatka Orimattilaan, Rakokivi klo 8.30 ja Marian pysäkki klo 9.00

Kerhoilloista ja kokouksista tiedusteluihin vastaa Maria Lahti, puh. 0400 841 741.

Inkerikuoron harjoitukset jatkuvat

keskiviikkoisin klo 16.45–18.30

*Inkerikoti, Karjalatalo
Käpyläнкуja 1
00610 Helsinki*

Kuoroa johtaa Evelin Ojalo.
Uusia laulajia toivotaan kuoron riveihin
kaikkiin ääniin.

Seukot

Tiedustelut: Pirkko Huurto
Puh. (09) 783 391 tai 0400 748 318

*Inkerikoti, Karjalatalo
Käpyläнкуja 1
00610 Helsinki*

Helsingin seudun Inkeri-seuran tapahtumia

Tiedustelut Toivo Tupin
puh. 040 578 3894

*Inkerikoti, Karjalatalo
Käpyläнкуja 1
00610 Helsinki*

Inkerikeskuksen tapahtumia

www.inkerikeskus.fi

*Inkerikeskus ry
Hämeentie 103 A
00550 Helsinki*

Inkerin kulttuuriseuran tapahtumia

29.10.2009 klo 16.00–18.00.

Kulttuurikahvila. Miten Viktor Kärppä
syntyi. Dekkarikirjailija ja uutisankkuri
Matti Rönkä kertoo jännityskirjoistaan.
Koivussa ja tähdessä.
Osoite *Wallininkatu 7*
00530 Helsinki.

13.–15.11.2009

Konserttimatka Pietariin.
(Matkasta lisää tietoja lähiaikoina.)

24.11.2009

Kulttuurikahvila. Mooses Putro kato-
si 90 vuotta sitten jäljettömiin. Mooses
Putron elämäntyötä muistellaan sanoin,
kuvin ja sävelin. Musiikista vastaa
Espoon musiikkiopiston kanteleensoiton
opettajan Annikki Smolander-Hauvosen
yhtye. Paikka: *Karjalatalon yläsali.* Klo
18.00–20.00.

13.12.2009 Kulttuurikahvila. Pohjois-
Inkeri klubi 16.00–18.00. Joulupuuroa ja
juurten tutkimista.
Osoite *Wallininkatu 7*
00530 Helsinki.

Ompeluseura kokoontuu Koivussa ja täh-
dessä joka toinen torstai alkaen **27.8.2009**
klo 14.00–16.00
osoite *Wallininkatu 7*
00530 Helsinki.

Keravan paluumuuttajat:
Kuukausitapaamiset **17.11** ja **15.12.2009**
klo 15.00–17.00
Talkoorenkään tiloissa osoitteessa
Aleksis Kiventie 19
00420 Kerava.

LEVITÄ INKERI-TIETOA

• Kirjallisuutta

Arvo Survo

Itku Inkerille, 17 €

Hellin Suominen

Mooses Putron elämäkerta,
2,50 €

Ella Ojala

Pitkä kotimatka, 14 €

Pelastunut albumi, 22 €

Ensimmäinen kevät, 16 €

Ella Ojala

Sananlaskuja ja tarinoita, 8 €

Aleksander Störgren

Mutkainen tie vapauteen, 10 €

Pekka Nevalainen

Inkeriläinen siirtoväki
1940-luvulla, 25 €

**Pekka Nevalainen – Hannes
Sihvo (toim.)**

Inkeri – historia, kansa,
kulttuuri, 50,50 €

Heikki Seppänen

Etelän tien kulkija –
Vilho Helanen, 25 €

Maria Ripatti

Elämä yhden kortin varassa,
16,50 €

Saimi Tuukkanen

Elämäni helminauha 5 €

Kalevalaseuran vsk 69–70

Inkerin teillä, 11,50 €
Maria Luukan laulut ja
loitsut, 6,50 €

E. Pärnänen

Antti Kivekäs I–II, 9 €

Mikko Savolainen

Inkerinmaa, 33,50 €

Aatu Savolainen

Suomalainen sissiosodassa,
15 €

Lars Krifors

Oli onnistuttava, 15 €

Juho Häkkinen

Siihen maahan, jonka minä
sinulle osoitan, I–II 15 €

Sverigesingermanländarnas
historia 24 €

Lassi Saressalo

Inkeri, 3,5 €

Jouko Sihvo

Inkerin kansan 60 kohtalon-
vuotta, 24 €

Albert Pettinen

Lauluja koululaisille, 4 €

Albert Pettinen

Lauluja sekakuorolle, 6 €

Lauri Santtu

Murrejuttuja, 2,50 €

Lilja Kuivanen Toim.

Inkerin vuotuisjuhlat 2003,
20 €

Tapani Nokkala

Paavo Räikkönen Inkerin
mies, 25 €

Jouko Sihvo toim.

Inkerinsuomalaisten
kohtalo 20 €

• Äänilevyjä

Inkerikuoron uusi

Minä tyttö -CD 10 €

Inkerikuoro

Nouse Inkeri ym, 2,50 €

• Kasetteja

Arvo Survo

Omall maall, 9 €

• Karttoja

Inkerin kartta

vuodelta 1933, 12 €

Inkerin uusi kartta

vuodelta 1992, 10 €

Kylä- ja tiekartta

Keski-Inkeri, vuodelta 1993,
10 €

Inkerin pöytälippu

(satiinia) + salko marmori-
jalustalla 18,50 €

Inkerin pöytälippu

(polyesteria) + salko marmori-
alustalla 15 €

Inkerin pöytälippu

(polyesteriä), 8 €

Inkerin pöytälippu

(satiinia), 10 €

• Adressi

surunvalitteluun, 7 €

Tilaukset Inkerikoti

**Saatavana Inkerin kulttuuri-
seurasta puh. 09 - 2733 225**

Inkerin satulipas

(Miettinen, Uusma) 17 €

Flink, Toivo &

Mäkilä, Eeva.

Inkerin lasten oppikirja. 5 €

Kalevala. Suomeksi ja

venäjäksi. Käännös A. Hiiri &
E. Kiuru. 20 €

Miettinen, Helena.

Kohtalontie. Kertomus inkeri-
läisen opettajan elämäntai-
leesta Inkerinmaalta Ruotsiin ja
paluusta Neuvostoliittoon. 5 €

Miettinen & Jогanson.

Petettyjen toiveiden maa.

Arator. 15 €

Monahof, Ania.

Kärsimyksen pyhät kyyneleet.
13 €.

E. Pärnänen.

Antti Kivekäs I–II 5 €

**Sava, Inkeri & Miettinen,
Helena.**

Liljan kuva kutsuu. 15 €

• Inkeriläistä kansan- musiikkia

Röntyskät. Piirileikkilauluja

Inkerinmaalta 7,5 €

Voutilainen Paavo:

Runoja 12 €

Vainikka & Miettinen:

Iloinen Inkeri 15 €

SUUR-SYNTY KIESUS

Korpikansan Survon Arvon
kertomana 28 €